

Nr 199

Av herr **Brandt** i Sättila m. fl., om upprättande av viss statistik rörande producentpriser å jordbruksprodukter.

(Lika lydande med motion nr 166 i Första kammaren)

Då vi överväger vår industriföretagsamhets förutsättningar att hävda sig inom den konkurrens, som stundar inom ett liberaliserat Europa, gör vi dessa överväganden på grundval av de produktionskostnader, som gäller för å ena sidan våra industrienheter och å andra sidan produktionskostnadsläget för deras motsvarigheter inom EFTA- och EEC-områdena. Vi har fullt klart för oss, att produktionskostnadslägena blir avgörande för den långsiktiga konkurrensdugligheten, och bedömer mot denna bakgrund rätt optimistiskt våra förutsättningar att med framgång inlemma oss i en europeisk handelspolitisk integration.

På ett område av vårt näringsliv, nämligen jordbruket, synes inte samma optimism råda. Man talar om det starka gränsskydd, som denna näringsgren åtnjuter och måste åtnjuta. Medan industriskyddet stannar vid cirka 10 %, är motsvarande siffra för jordbruket omkring 40 %. Därav drar man den slutsatsen, att jordbrukets internationella konkurrensförmåga är i samma mån lägre som dess gränsskydd är högre än industriens. Det är kanske inte heller ägnat att förvåna, att slutsatser av det slaget drages om man tar hänsyn enbart till en siffermässig bedömning av gränsskyddsnivåerna. Man kan emellertid fråga sig om man inte beträffande jordbruket skulle kunna göra samma bedömning av konkurrensförmågan inom EFTA- och EEC-områdena, som man enligt ovan söker göra i fråga om industrien. Detta skulle innebära, att man jämför produktionskostnadsnivåerna inom vårt lands jordbruk med motsvarande kostnadsnivåer inom EFTA- och EEC-länderna.

I det statistiska material, som utarbetats inom FAO:s och ECE:s gemensamma sekretariat i Genève, återfinnes bl.a. en redovisning av producentpriserna till jordbrukarna i ett antal europeiska länder. Man har på grundval av denna prisstatistik framräknat medelproducentpriser för såväl EFTA- som EEC-länderna liksom ett medelproducentpris för Västeuropa. Summariska uppgifter ur denna prisstatistik har tidigare meddelats i jordbrukets prisavtalspropositioner. Till följd av att jordbruksavtalet f.n. löper på sex år sker icke längre någon sådan redovisning.

De ovan nämnda, i internationell statistik redovisade producentpriserna kan otvivelaktigt anses vara mätare på de produktionskostnadslägen, som

anses råda i berörda europeiska länder. De utgör nämligen resultaten av de i respektive länder vidtagna inrikespolitiska åtgärder, som syftar till att ge jordbrukarna ett godtagbart utbyte för deras insats av arbete och kapital. Detta senare har bedömts som synnerligen angeläget i ett Europa, som under rådande storpolitiska oro söker trygga sin livsmedelsförsörjning. Därest inte jordbrukarna tillförsäkras täckning för sina produktionskostnader i näringen är ett upprätthållande av livsmedelsproduktionen omöjligt, hur nödvändig den än bedömes vara.

Det bör med hänsyn till vad ovan framförts vara godtagbart att utgå från att de producentpriser som tillämpas i det europeiska jordbruket är att betrakta som detta jordbruks produktionskostnadsläge. En uppfattning om det svenska jordbrukets konkurrenskraft skulle man då också kunna erhålla genom att jämföra de hos oss tillämpade genomsnittliga producentpriserna med deras europeiska motsvarigheter eller med producentpriserna tillämpade i EFTA- och EEC-länderna. Sådana jämförelser har, som ovan nämnts, också blivit gjorda och har lett till mycket intressanta resultat. Nedanstående tabell redovisar läget produktionsåret 1959/60.

Producentpriser i Västeuropa. Index: Sverige = 100.

Grupp av länder	Vete	Råg	Potatis	Sockerbetor	Mjölk	Kött	Fläsk	Ägg	Summa
<i>Sexstaterna</i>									
Medelpris	110	115	75	93	94	97	85	107	99
Maximum	133	126	95	111	102	113	93	123	115
Minimum	86	75	56	79	85	89	72	80	87
<i>Sjustaterna</i>									
Medelpris	104	103	94	101	107	85	88	110	102
Maximum	187	171	110	124	125	133	121	144	126
Minimum	82	78	64	77	63	71	66	53	71
<i>Västeuropa</i>									
Medelpris	114	113	83	100	99	94	86	111	100

Som synes av tabellen är de svenska producentpriserna ingalunda bland de högsta. Vårt land ligger t.o.m. under genomsnittet för EFTA-länderna. Gentemot EEC-området har vi en obetydligt högre genomsnittlig nivå. Den slutsats som kan dragas av denna tabells siffermaterial är att vårt jordbruk har en fullt godtagbar konkurrenskraft gentemot ifrågavarande genomsnittliga producentpriser för de båda europeiska handelssammanslutningarna.

En annan viktig slutsats kan också dragas, nämligen den, att Västeuropa genomsnittligt i lika hög grad som vi skyddar sitt inhemska jordbruk mot

de s.k. världsmarknadsprisernas genomslag på de enskilda ländernas inhemska marknader. Gentemot dessa priser är f.ö. inget europeiskt jordbruk konkurrensdugligt av det enkla skälet, att dessa priser har föga med produktionskostnader att göra, som ger jordbrukarna i exportländerna skälig arbetsersättning i produktionen. Starka skäl talar därmed för att man inte, om man vill rättvist redovisa det svenska jordbrukets ekonomiska samhällsfunktion, bör redovisa dess behov av prisskydd enbart i förhållande till världsmarknadsprisnivåerna. Systemet är vilseledande och bör omprövas. Orsakerna till att det tillämpas hos oss är flera. En av dem är att vi, jämsides med att 3-årsavtalet 1956—1959 trädde i kraft, i princip godtog fri export och import av jordbruksprodukter i landet. Prissättningssystemet enligt 3-årsavtalet innebar vidare, att världsmarknadens prisfluktuationer för flertalet jordbruksprodukter återspeglades på den inhemska producentprisnivån. Den omedelbara kontakt med världsmarknadsprisnivåerna som på detta sätt aktualiserades har givit anledning till att i ett flertal sammanhang begagna dessa prisnivåer som bas vid våra inhemska överläggningar om jordbrukets prisavtal. Det är uppenbart att vårt beroende av att begagna världsmarknadspriserna som bas vid vissa prisöverväganden alltjämt kvarstår i det prissättningssystem som f.n. gäller för jordbruket. Ett exempel är 3%-regelns tillämpning.

Inom Europa är emellertid vårt system för prisöverenskommelse mellan statsmakt och jordbruksnäring tämligen ensamstående i sin utformning. Vi kan sägas ha ett liberaliserat system medan Europas länder i övrigt skyddar så gott som genomgående sina inhemska jordbruksproduktmarknader genom kvantitativa regleringar av export och import. Inom de senare länderna har man inte i samma utsträckning som är fallet inom vårt anledning att basera debatten om producentpriserna i jordbruket på världsmarknadsprisnivåerna. Ett exempel härpå är den debatt, som f.n. föres inom EEC-gruppens länder om ett gemensamt jordbrukspolitiskt program. Där diskuteras en för unionsområdet gemensam produktprisnivå med hänsyn till de produktionskostnadslägen, som råder i de enskilda unionsländernas familj jordbruk. Av dessa skäl föreslås viss geografisk fördelning av produktionen, men något tal om att låta världsmarknadspriserna slå igenom på den gemensamma unionsmarknaden är det inte. Även den geografiska fördelningen av produktionen har mött vissa betänkligheter. Detta har bl.a. tagit sig uttryck i att de länder som inom sina områden har de högsta producentprisnivåerna icke är benägna att sänka dessa till de prisnivåer, som ett medeltal för inom unionsområdet förekommande producentprisnivåer skulle motivera. En för unionsområdet kommande gemensam producentprisnivå torde fördenskull komma att ligga något över den "matematiska" genomsnittsnivån. Anledningen härtill är den, att "högrprisländerna" inte vågar äventyra sina inhemska försörjningsunderlag. Fördenskull måste ett

prisstöd för de prisnivåer bibehållas som ger jordbrukarna rimlig täckning för deras produktionskostnader inom familj jordbruket. Underlåter man detta, så sjunker den inhemska produktionsvolymen. Detta vågar man sig f.n. inte på av hänsyn till den storpolitiska situation som råder.

I ett flertal sammanhang har vid debatten om liberaliseringen inom EFTA-gruppen framförts anspråk på att även jordbruksprodukterna skall inlemmas i tullsänkingsprogrammet. Mycket talar för att en sådan debatt kommer till stånd. Svårigheterna att nå en gemensam EFTA-lösning på problemet torde emellertid inte vara mindre utan snarast större än de som uppträtt inom EEC. Så är exempelvis spännvidderna mellan "hög- och lågprisländerna" större inom EFTA än inom EEC. Vidare är EFTA-området i händelse av avstängning från tillförsel av livsmedel utifrån (det engelska samväldet) ett utpräglat underskottsområde. Behovet av en upprätthållen inhemska livsmedelsproduktion är i samma mån angelägnare. Produktionskostnadstäckning i jordbruksproduktionen blir nödvändig med hänsyn till såväl beredskapskäl som jordbrukspolitisk målsättning.

Av vad ovan anförts framgår att diskussionen om de producentprisnivåer, som med hänsyn till jordbrukspolitisk målsättning skall upprätthållas i Västeuropas länder, kommer att föras med hänsynstagande till jordbrukets produktionskostnader i respektive länder. Under sådana omständigheter är det ändamålsenligt att redan nu i vår interna jordbruksdebatt hänföra överenskomna producentprisnivåer till en jämförelse med deras motsvarigheter i form av ett medelproducentpris inom EFTA och för Västeuropa. Statistiskt underlag för en sådan jämförelse föreligger.

Den sålunda förordade formen för jämförelse mellan våra inhemska och bl.a. EFTA-ländernas genomsnittliga, motsvarande producentprisnivåer till jordbrukarna skulle ge värdefulla upplysningar om nedanstående förhållanden.

1. Gränsskyddet eller andra former av skydd gentemot världsmarknadsprisernas genomslag på de inhemska marknaderna skulle kunna jämföras olika länder emellan.

2. Vårt lands jordbruk och dess konkurrenskraft gentemot andra europeiska länders skulle kunna bedömas med hänsyn till erforderlig täckning av produktionskostnaderna.

3. Den jordbrukets produkter konsumerande allmänheten skulle kunna få en uppfattning om hur vårt jordbruk under infriande av vår jordbrukspolitiska målsättning fungerar i fråga om priskrav på konsumenterna i jämförelse med andra länders jordbruk.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t genom statens jordbruksnämnd i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation eller på annat sätt

måtte låta föranstalta om att från och med början av budgetåret 1961/62 i fortlöpande offentlig statistik redogörelse lämnas för till jordbruket i vårt land utgående producentpriser i jämförelse med motsvarande medelproducentpriser inom dels hela Västeuropa, dels EFTA-området för sig i enlighet med vad i motionen har anförts.

Stockholm den 24 januari 1961

Henry Brandt
i Sätilla

Rolf Eliasson

Sven Antby

Erik Grebäck
